

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби
Кафедра публічної політики
Інститут досліджень безпеки Європейського Союзу (Франція)
Гранадський університет (Іспанія)
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Державний університет в Гуарапуаві (Бразилія)

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

20–21 травня 2022 року

Харків
2022

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Балацинова А. Д. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва С. О. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Цапко А. М. – канд. пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол №7 від 20.07.2022 року)*

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20–21 травня 2022 р.) / за ред. Боярської-Хоменко А. В., Попової О. В. ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 498 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти з питань методології, історичного та компаративного дискурсу розвитку педагогічної науки; організаційних, дидактичних і методичних засад реалізації дистанційного та змішаного навчання; педагогічних засад інклюзивної освіти; інновацій в освіті; розвитку загальної і вищої освіти; освіти дорослих; цифрових трансформацій в публічному управлінні та адмініструванні.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, здобувачам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Кравченко Г. Ю.	347
Організаційно-педагогічні умови викладання навчальної дисципліни «Управління розвитком» в умовах підготовки фахівців другого (магістерського) рівня	
Крокун-Баранова А. П.	351
Принципи організації військової освіти жінок	
Кропивницька Л. М., Стаднічук О. М., Кучер Л. Р.	354
Вивчення природничих дисциплін: вибір між «пасивним» та «активним» навчанням	
Ларіна І. О., Шевченко Н. О.	358
Види заохочення викладачів закладів вищої освіти в Україні	
Lisin D., Lisin Yi.	362
Computing 2-Club on Graph of Unit Disks	
Лі Юаньці	366
Емпатійна культура як базова складова професійної готовності майбутнього вчителя музичного мистецтва	
Ло Юаньвень, Лю Сябін	370
Методи творчого самовираження майбутніх музично-педагогічних працівників у освітньому середовищі	
Лу Сюй	373
Функції дитячої періодики (на прикладі журналу «Однокласник»)	
Майстрюк І. С.	377
Складові самоосвітньої компетентності школярів	
Мальцева Л. В.	381
Формувальне оцінювання на уроках англійської мови відповідно до концепції НУШ	
Мандрікова М. О.	384
Технологія «Веб-квест» як форма інтерактивного навчання в аспекті викладання інформатики в умовах НУШ	
Мариновська О. Я.	387
Дидактичні аспекти конструювання компетентісно зорієнтованого уроку	
Мордовцева Н. В.	391
Педагогічний дискурс як дидактичне поняття	
Небитова І. А.	395
Методика організації професійного спілкування майбутніх учителів початкових класів: її зміст та етапи	
Овсюк Д. Р.	398
Семінар у формі тренінгу з написання фахових статей для здобувачів третього рівня вищої освіти	
Одерій Д. О.	401
Особливості формування іншомовної професійної компетентності майбутніх ІТ спеціалістів	

використання засобів музичного мистецтва для професійно-педагогічної самореалізації в освітньому середовищі.

Список використаних джерел

1. Лю Сінву. Дослідження питань поєднання класичної та популярної в університетському викладанні музики. *Drama House* : Університет Синтай. 2017 (02). С. 202–203.
2. Проворова Є. М. Методична підготовка майбутнього вчителя музики на засадах праксеологічного підходу: теорія і практика : монографія. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 340 с.
3. Рибалко Л. С., Черновол-Ткаченко Р. І., Твердохліб Г. В. Професійна самореалізація педагогів: іншомовне освітнє середовище, технологія самореалізації вчителів іноземної мови. Харків : Вид. група «Основа», 2019. 112 с.
4. Чжоу Мейтун. Дослідження стратегій викладання поп-музики в «китайському стилі». *Голос Хуанхе* : Шеньянський педагогічний університет. 2017 (23). С. 47.
5. Чжуан Цин. Дискусія про інтеграцію популярної музики у викладанні музики молодших класів початкової школи. *Exam Weekly*. 2017. № 10. С. 51.

ФУНКЦІЇ ДИТЯЧОЇ ПЕРІОДИКИ (НА ПРИКЛАДІ ЖУРНАЛУ «ОДНОКЛАСНИК»)

Лу Сюй

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті визначено суть дефініції «дитяча періодика». На прикладі науково-популярного підліткового журналу «Однокласник» розкрито та узагальнено його освітньо-педагогічні рубрики (художньо-літературна, історико-освітня, психолого-педагогічна, здоров'язберезувальна та ін.). Визначено основні функції журналу «Однокласник» – науково-пізнавальна, самоосвітня, мотиваційна, інформаційна, виховна, психолого-практична, орієнтаційна, етична та розважальна.

Ключові слова: дитяча періодика, журнал «Однокласник», функції, підлітки.

The article defines the concept of “children’s periodicals”. On the example of the popular science teen magazine “Odnoclasnik” (“Classmate”) its educational and pedagogical rubrics (art-literary, historical-educational, psychological-pedagogical, health-preserving, etc.) are opened and generalized. The main functions of the magazine “Odnoclasnik” (“Classmate”) are defined – scientific-cognitive, self-educational, motivational, informational, educational, psychological-practical, orientation, ethical and entertaining.

Key words: children’s periodicals, the magazine “Odnoclasnik” (“Classmate”), functions, teenagers.

Одним із засобів, що впливають на формування особистості дитини, слугують дитячі періодичні видання. Дитяча періодика як галузь дитячої літератури з кожним роком розширюється, змінює форми, зміст, щоб відповідати вимогам сучасних читачів та конкурентоспроможності видавців. Утім основними функціями дитячої періодики залишаються популяризація провідних пізнавальних, науково-просвітницьких, культурних та педагогічних ідей.

Зазначимо, що під поняттям «дитяча періодика» розуміємо періодичні видання, призначені для дітей [2]. До категорії дитячої періодики належать газети і журнали для дитячої та юнацької аудиторії [4, с. 197–199]. Зважаючи на те, що дитяча періодика є складовою дитячої літератури, вона має свій формозміст, адресований читачеві, містить твори для дітей, про дітей, твори-адаптації для дитячого читання і творчість самих дітей, а також є тим джерелом, яке має задовольняти дитячі емоційні, естетичні та етичні запити. [3, с. 5–6].

В аспекті досліджуваного питання привертає увагу той факт, що дитяча періодика чітко зорієнтована на різні вікові періоди дитинства й слугує одним із важливих засобів виховання, навчання, розвитку особистості дитини, її комунікації зі світом, організації дозвілля, а також популяризації пізнавальних та педагогічних ідей. Відповідно до ДСТУ 29-62002 дитячу періодику класифікують за чотирма групами: I група – видання для дітей віком до 5 років включно; II група – від 6 до 10 років; III група – від 11 до 14 років; IV група – від 15 до 18 років [1].

Вивчення й аналіз історико-педагогічної та сучасної наукової літератури засвідчує, що питання дитячої періодики розглядалися такими дослідниками, як: Т. Давидченко, Т. Єжижанська, О. Кочегарова, Р. Стаднійчук, Ю. Стадницька, Т. Старченко, Е. Огар, О. Орлик, Л. Кусий, У. Лешко, Т. Татакі, Н. Яблоновська та інші. Однак, тематика функцій дитячої періодики на прикладі журналу «Однокласник» не була предметом окремого наукового пошуку.

Зазначимо, що журнал «Однокласник» – це щомісячний ілюстрований український журнал для підлітків. Його започатковано ЦК ЛКСМУ (МДС) у жовтні 1923 р. під назвою «Червоні квіти». 1931 року, об'єднавшись із виданням «Більшовиченятко» (видавався для молодших школярів), журнал отримав назву «Піонерія», а з січня 1991 р. – «Однокласник» [2, с. 146–147]. Уточнимо, що межами нашого дослідження є період із січня 1991 р. до грудня 2015 року.

Схарактеризуємо функції дитячої періодики на прикладі журналу «Однокласник», цільова аудиторія якого охоплювала дітей III і IV груп (ДСТУ 29-62002) [1], на основі аналізу категорій-рубрик журналу, що виходили в різні роки досліджуваного періоду:

- *художньо-літературна категорія* складалася з двох основних рубрик. Перша містила науково-фантастичні оповідання, повісті, детективи, романи, художні твори для підлітків таких авторів, як: Т. Шевченко, М. Вінграновський, В. Нестайко, Д. Чуб, А. Мерріт, Л. Крокет та ін. Другою була рубрика «Літературна студія школярів «Росинка», яка наповнювалася віршами та оповіданнями самих школярів. Наприклад, на сторінках журналу «Однокласник» за 1991 р. [6] було опубліковано патріотичні вірші учня 11-го класу Скелівської середньої школи Львівської обл., що відображали тогочасний стан ідеологічного і духовного розвитку українського суспільства:

І хоч тяжка дорога буде –

Іди, не відступай назад.

І на шляху впадуть Іуди...

У 2000-х роках цю рубрику було перейменовано на «Літературний однокласник». Така категорія рубрик журналу була спрямована на формування системи моральних цінностей підлітків, мотивацію на розширення і поглиблення своїх знань з художньої літератури, розвиток творчості, набуття практичного досвіду з написання власних творів. Тож основними функціями цих рубрик були: *науково-пізнавальна, самоосвітня та мотиваційна*;

- *історико-освітня категорія «Історія України»*, де друкували історичні матеріали про розвиток українських земель. У свою чергу, рубрики «Перехрестя», «Аргументи і факти», «Майдан» містили різносторонні питання від підлітків та відповіді-роздуми від фахівців-педагогів. Зокрема це були питання, що стосувалися внутрішньої та зовнішньої політики держави, роз'яснення законодавчих документів, питання окремих шкільних предметів, дотичних до матеріалів цієї рубрики (з історії, літератури, англійської мови тощо), інформація про шкільні конкурси, умови вступу до середніх та вищих навчальних закладів тощо. Продовжувалися рубрики віршованою сторінкою. Варто відмітити, що рубрика «Перехрестя» містила певний релігійно-патріотичний колорит (була започаткована на початку 1990-х років).

Для кращого розуміння наведемо приклад оформлення такої рубрики журналу «Однокласник» за 1991 р.: «Я присягаюся у вірності своїй країні та її прапору. Єдиний народ перед Богом, свобода і справедливість для всіх». Щоранку звучать ці горді слова в древньому Києві... для хлопчиків та дівчаток із School Tomorrow» [6, с. 9]. 2015 року з'являється рубрика «Реформа школи», що розкривала питання реформування середньої освіти в Україні, вимоги до абітурієнтів, права учнів у школі тощо.

У цій категорії рубрик окрім *науково-пізнавальної та самоосвітньої*, яскравого вираження набували *інформаційна функція дитячої періодики* (озброює читача широким спектром важливої інформації про історичні та сучасні події, нагальні шкільні питання тощо) та *виховна* (долучає підлітків-читачів до вивчення історичних подій, до усвідомлення державних цінностей шляхом вивчення матеріалів патріотичного та педагогічного характеру, розвитку моральних якостей тощо);

- *психолого-педагогічна категорія рубрик* у різні роки мали назву «tete-a-tete», «Співбесідник», «365», «Хочу сказати», «Вернісаж», «Корисні поради на кожен день для підлітків» та ін. Це були рубрики психолого-педагогічного спрямування, що містили відверті листи-розповіді підлітків, обмін думками про їхні вікові переживання, питання дорослішання, відносин з однолітками, батьками, учителями, про шкідливі звички, правила поведінки в суспільстві та певних життєвих ситуаціях тощо. Наведемо приклади заголовків окремих статей-рубрик: «Подарунки: вручати і як їх приймати» [7, с. 13], «Вільний час», «Синдром Карлсона» [8, с. 15, 18], «Хто любить тату?» [9, с. 7], «Знаки небезпеки» [10, с. 24], «Вияв агресії чи спосіб самоствердження?» [11, с. 24].

Досить популярною була рубрика «Салон краси», яка містила інформацію про догляд за шкірою, тілом, про стиль і моду підлітків тощо, наприклад: «Чи розумієшся ти в моді?» [9, с. 7], «Make-up на новорічне свято» [12] тощо. У цій категорії рубрик варто виділити *психолого-практичну* (спрямована на напрацювання і освоєння вмінь і навичок використання психолого-педагогічних знань тощо) та *орієнтаційну*

(орієнтована на мисленнєву, розумову, психологічну складову розвитку підлітків як керівництво до дії або як орієнтир на розвиток особистості, організацію дозвілля підлітків тощо) функції;

- *здоров'язбережувальну категорію рубрик* представляла рубрика «Спортзал», яка вміщувала пропагандистську інформацію про здоровий спосіб життя підлітків і була спрямована на реалізацію *соціально-виховної та практичної* функцій дитячої періодики;

- *розважальна категорія рубрик* містила анекдоти, смішинки, кросворди, астрологічний календар, фокуси, ігри з карт (наприклад, пасьянси, бридж, ворожіння на картах тощо), рекламу фільмів, мультфільмів, комп'ютерних ігор, простих кулінарних рецептів, інформацію про відомих українських та закордонних музикантів, тексти та ноти пісень тощо. Ця категорія рубрик виконувала *розважальну та етичну* функції.

Зазначимо, що до кожного номеру журналу виходила книжечка-брошура «Бібліотечка журналу «Однокласник»», яка містила аналогічні рубрики: самозахист, психологічна рубрика, музична рубрика, історія України тощо.

Отже, підсумовуючи зазначене вище, констатуємо, що основними функціями журналу «Однокласник» були такі: *науково-пізнавальна, самоосвітня, мотиваційна, інформаційна, виховна, психолого-практична, орієнтаційна, етична та розважальна*. Реалізації названих функцій сприяли художньо-літературні, історико-освітні, психолого-педагогічні, здоров'язбережувальні, розважальні категорії рубрик журналу «Однокласник», які слугували дієвим засобом виховання, навчання, розвитку особистості підлітка, комунікації зі світом, організації дозвілля, а також популяризації пізнавальних та педагогічних ідей.

Список використаних джерел

1. Видання для дітей. Поліграфічне виконання : ДСТУ 29-62002 від 01. 08. 2002.
2. Енциклопедія сучасної України : Дитяча періодика. 2007. URL: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=24391 (дата звернення : 18 лютого 2022).
3. Кизилова В. В. Українська література для дітей та юнацтва: новітній дискурс : навч.-метод. посібник для студ. вищих навч. закл. Старобільськ : Вид-во ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», 2015. 236 с.
4. Педагогический терминологический словарь. Москва, 2002. С. 197–199.
5. Однокласник. *Науково-популярний журнал для підлітків (українською мовою)*. Київ, 1991 р. № 7, 52 с.
6. Однокласник. *Науково-популярний журнал для підлітків (українською мовою)*. Київ, 1991 р. № 9. 52 с.
7. Однокласник. *Науково-популярний журнал для підлітків (українською мовою)*. Київ, 1995 р. № 1. 24 с.
8. Однокласник. *Науково-популярний журнал для підлітків (українською мовою)*. Київ, 2000 р. № 4, 40 с.
9. Однокласник. *Науково-популярний журнал для підлітків (українською мовою)*. Київ, 2007 р. № 4. 31 с.
10. Однокласник. *Науково-популярний журнал для підлітків (українською мовою)*. Київ, 2007 р. № 5. 40 с.

11. Однокласник. *Науково-популярний журнал для підлітків (українською мовою)*. Київ, 2007 р. № 12. 35 с.

12. Однокласник. *Науково-популярний журнал для підлітків (українською мовою)*. Київ, 2015 р. № 12. 36 с.

СКЛАДНИКИ САМООСВІТНЬОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ШКОЛЯРІВ

Майстрюк І. С.

здобувачка III (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті розкрито структуру самоосвітньої компетентності. Акцентується увага на тому, що в самоосвітній діяльності школярів вагоме місце займає володіння сучасними інструментами самоосвіти. Проаналізовано та виділено структурні компоненти самоосвітньої компетентності.

Ключові слова: *компонент самоосвітньої компетентності, освітній процес, самоосвіта, самоосвітня компетентність, структура самоосвітньої компетентності.*

The structure of self-educational competence is revealed in the article. Emphasis is placed on the fact that in the self-educational activities of students an important place is occupied by the possession of modern tools of self-education. The structural components of self-educational competence were analyzed and identified.

Key words: *component of self-educational competence, educational process, self-education, self-educational competence, structure of self-educational competence.*

Питання формування самоосвітньої компетентності у школярів є актуальним на теперішній час, оскільки нові умови життєдіяльності в цифровому суспільстві потребують від випускників закладів загальної середньої освіти сучасного світогляду, розвинених творчих здібностей і навичок самостійного і наукового пізнання, самоосвіти і самореалізації особистості [7].

Лише готуючи особистість, яка здатна до самоосвіти, сучасна школа може реалізувати модель випускника, спроможного до розв'язання глобальних і власних проблем, саморозвитку та творчої самореалізації, розширення кругозору, пошуку нових знань, розвитку вмінь самостійного здобуття інформації стали актуальною потребою сучасності [9].

Проблематиці формування самоосвітньої компетентності присвячено психолого-педагогічні дослідження таких учених, як: І. Вікторенко, Н. Вовк, І. Федь [10]; Л. Білоусова і О. Кисельова [1]; В. Гайда [2]; Л. Шапошнікова [11]; О. Копил [5] та ін.

У наукових розвідках пропонується різні підходи до визначення суті самоосвітньої компетентності школярів. Із точки зору Л. Броннікової,